

Національний
банк України

**Щодо коректного
формування резервів та відображення
справедливої вартості активів
в контексті забезпечення виконання
постанови Правління
Національного банку України
від 02.02.2024 № 14**

Департамент методології регулювання
діяльності небанківських фінансових установ

презентація на зустріч з ринком
кредитних спілок

м. Київ, 1 жовтня 2025 року

Підстави для розгляду питання

Національний банк Постановою №14 визначив, що кредитні спілки формують резерв під збитки відповідно до МСФЗ

МСФЗ 9 змінив підходи до формування резервів під знецінення фінансових активів з моделі "понесених збитків", яка використовується в МСБО 39, на **модель "очікуваних збитків"**

Основний принцип моделі "очікуваних збитків" полягає в відображенні загальної картини погіршення або покращення кредитної якості фінансових інструментів

Сума очікуваних кредитних збитків визнається у вигляді оціночного резерву протягом 12 місяців, яка застосовується з моменту первісного визнання за умови відсутності значного погіршення кредитної якості

Матриця переходів

Матриця переходів (transition matrix) – це інструмент, який показує ймовірність зміни кредитної якості (рейтингу або стану позичальника) протягом певного періоду часу. Вона будується на історичних даних про дефолти та переходи між класами ризику.

Ключові переваги використання матриць переходів:

- дають динамічну оцінку ризику: враховується не лише ймовірність дефолту напряду, а й проміжні переходи між класами прострочки
- можна оцінювати ризик на різні горизонти часу (1 рік, 3 роки, 5 років)
- використовуються у стратегіях управління портфелем: *наприклад, бачимо, що заборгованість певного класу боржників з великою ймовірністю переходить у дефолт, і можемо завчасно скоригувати кредитну політику*

Спосіб розрахунку

Необхідна вибірка, яка складається з інформації (в розрізі кожного договору оціненого за спрощеним підходом) про:

- залишок зобов'язань за договорами кредитів, нарахованих відсотків та скоригованих відсотків наданих на початок звітного місяця;
- відповідність рівня прострочки боржника на початок звітного місяця;
- відповідність рівня прострочки боржника на кінець звітного місяця;

З цих даних формується таблиця зі значеннями переходу заборгованості з кожного рівня на початок звітного місяця в залежності від якості обслуговування боргу протягом такого місяця.

Ці ймовірності отримуємо за кожен місяць з річного періоду, що передують **звітному** місяцю

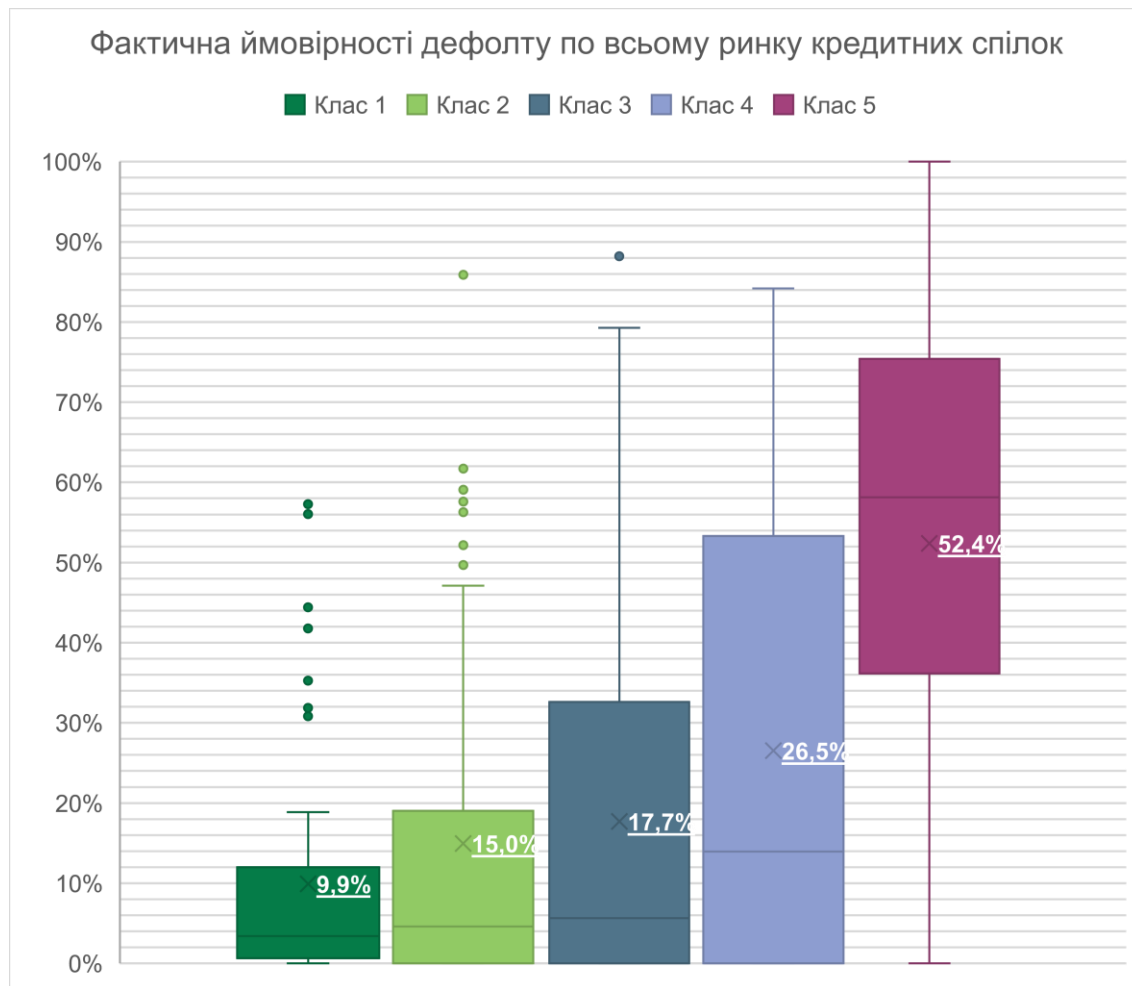
За допомогою математичних функцій співставляємо матриці ймовірностей по кожному місяцю по черзі. Це дозволить отримати математичне сподівання (середнє значення) ймовірності руху кредитної заборгованості з кожного з рівнів прострочки, а саме

- буде погашена повністю;
- залишилася на поточному рівні прострочки;
- перейшла на наступний рівень прострочки (погіршиться рівень прострочки).

Маючи ймовірність виконання зобов'язань за 12 місяців в межах кожного з рівнів прострочки **ми можемо визначити ймовірність дефолту** боржника за зобов'язаннями, які потрапили в кожен з рівнів прострочки.

Результати проведеного аналізу (1/2)

*аналіз якості активів кредитних спілок за період 01.08.2024 – 01.08.2025

Для відображення варіації у фактичних значень ймовірності дефолту застосовано квартільний аналіз (25%, 50%, 75%).

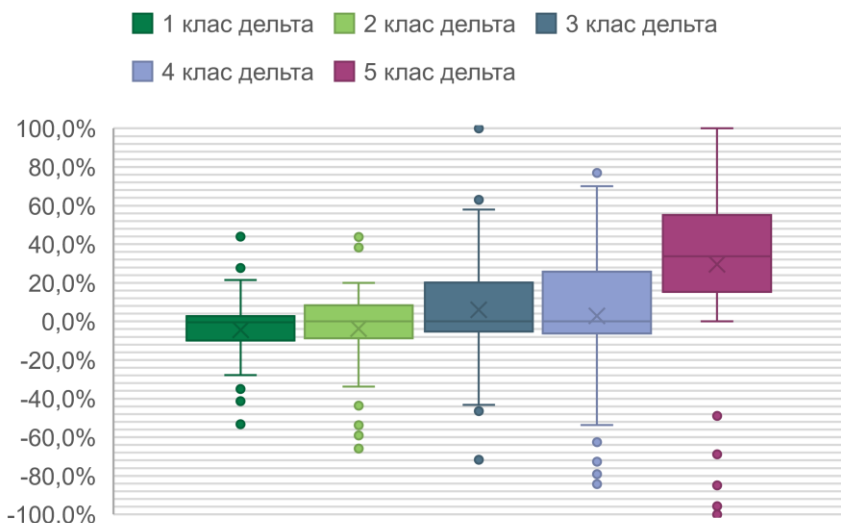
Це дозволяє побачити не тільки середні значення, але й розкид значень у межах ринку.

Для першого класу фактичне значення ймовірності дефолту, в розрізі всього ринку, складає **9,9%**, більшість значень зосереджені нижче 20%. Але додаткової уваги потребують декілька кредитних спілок, які випадають за межі вибірки.

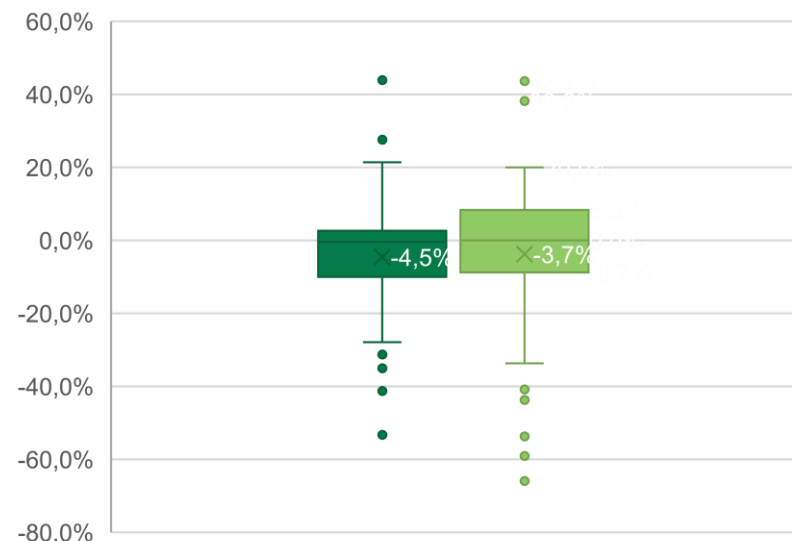
У будь-якому випадку, формування кредитними спілками резервів на рівні вимог Положення № 14, встановлених для визначення непокритого кредитного ризику, не відповідає їх потребам.

Результати проведеного аналізу (2/2)

Дельта потреби та фактичного резервування по всьому ринку

Дельта резервування по 1 та 2 класах по всьому ринку

Найбільш важливою є інформація про достатність формування резервів кредитними спілками з урахуванням реальної збитковості їх активів за останні 12 місяців. Дельта розрахована як різниця між реально сформованими резервами та реальною збитковістю (від'ємне число говорить про недостатнє формування резервів).

Досить показовою є інформація по першому та другому класу прострочення, яка демонструє, що на ринку кредитних спілок резервування під кредитні ризики не відповідає потребам таких кредитних спілок. Середнє значення дельти між реальними потребами та фактичним резервуванням за кредитним ризиком складає -4,5% та -3,7% для першого та другого класу відповідно.

Висновки

1

.....→ Кредитна спілка повинна мати власну чітку систему оцінки резервів під збитки за фінансовими інструментами у розмірі, що дорівнює 12-місячним очікуваним кредитним збиткам

2

.....→ Кредитна спілка не має використовувати значення ймовірності дефолту, визначені Положенням №14, як вимогу до резервування

3

.....→ Кредитна спілка має періодично переглядати/калібрувати свою систему оцінки та управління кредитним ризиком, щоб мати можливість реагувати на:

- зміни в економічному середовищі;
- зміни в поведінці позичальників;
- нові джерела ризику;
- погіршення/покращення якості портфелю

Дякую за увагу!

Національний
банк України